

אסטרטגיות בלתי אלימות, אתגרי עוצמה רכה והחזית הדיגיטלית / ד"ר שי אטיאס

מלחמת רוסיה-אוקראינה היא סכסוך רב-גוני שמשליך על הפוליטיקה והלוחמה העולמית. מעבר להיבטים הצבאיים, הוא שופך אור על האפקטיביות של אסטרטגיות בלתי אלימות, תפקידה של "עוצמה רכה" (יכולתה של מדינה לעצב את ההעדפות וההתנהגות של אחרים באמצעות משיכה ושכנוע), הופעת החזית הדיגיטלית והעצמתה את היכולת להשתמש במידע כוזב (דיס-אינפורמציה) במסגרת מבצעים של לוחמת תודעה. היבטים אלה מספקים לקחים חשובים גם לישראל, כאשר היא מנווטת דרך הנוף הגיאופוליטי שלה ומבקשת להתמודד עם איומים, לחזק את מעמדה ולרתום את כוחה של התקשורת בעידן המודרני.

לוחמת תודעה

העוצמה הרכה כוללת מגוון רחב של כלים, אולם אחד הבולטים הוא לוחמת התודעה – השימוש במידע נכון או כוזב כדי לשכנע בעד או נגד יריב מסוים. הופעת האינטרנט והמדיה החברתית הציגו אתגרים והזדמנויות חדשות בלוחמה בעיקר בתחום לוחמת התודעה – עיצוב דעת הקהל המקומי, הקהל של האויב והקהל העולמי ביחס למלחמה בכלל ולטובת יריב אחד ונגד היריב שממולו.

ההתמודדות בתחום אינה חדשה, אבל תת התחום של הפצת המידע הכוזב כדי להשפיע על דעת הציבור התעצם מאד ומאיים על יחידים, קהילות ומדינות בשל טכנולוגיות הפצת המידע החדשות. הפצת המידע הכוזב עלול להוביל לשחיקת האמון, לשינוי דעת הקהל ולערעור היציבות של תהליכים שלטוניים בכלל ודמוקרטיים בפרט. גם השימוש בהפצת מידע כוזב להשפיע על דעות אינו חדש, אולם שכיחותו ועוצמתו התעצמו בעידן המידע בשל קלות היצירה והשיתוף של מידע באינטרנט. אם בעבר רק עשירים, מדינות וארגונים גדולים יכלו להקים, לקיים ולהשתמש במערכות הטכנולוגיות הנדרשות לייצור ולהפצה של מידע כוזב, היום, בזכות המדיה החברתית תוכנות פשוטות וזולות להעברת מסרונים ולייצר תכנים וערוצים מקוונים אחרים – כל אחד יכול.

המהירות שבה ניתן לשתף מידע, יחד עם האופי הוויראלי של המדיה החברתית, מעצימים את ההשפעה של מאמצי הפצת המידע הכוזב. אלה יכולים לצבור אחיזה במהירות ולהגיע לקהל רחב, מה שמקשה על אנשים להבחין עובדות לבדיות. מידע כוזב יכול לשמש גורמים שונים, כולל ישויות בחסות המדינה, תנועות פוליטיות, קבוצות קיצוניות ואנשים המחפשים רווח אישי. המניעים הם מגוונים – החל בעיצוב דעת הקהל וערעור האמון במוסדות, וכלה בגרימת פיצול חברתי ורדיפת רווחים כלכליים או אישיים או כל מטרה אידיאולוגית שהיצרן מאמין בה.

מסעות פרסום של מידע כוזב משתמשים בטכניקות שונות כדי להשיג את יעדיהם (ראו טבלאות 1 ו-2). הטכניקות כוללות יצירה והפצה של כתבות חדשותיות כוזבות, טפלול של תמונות וסרטונים, ניצול האלגוריתמים של המדיה החברתית להכוונת הפצת מידע, הלבנת מידע ושימוש במיקוד מדויק ותוכן מותאם אישית. הפצת מידע כוזב משפיע עמוקות על יחידים, קהילות וחברות, באמצעות כרסום האמון במוסדות, טפלול של דעת הקהל, איום על תהליכים שלטוניים והחרפת השסעים והקיטוב החברתיים.

טבלה 1: האימונים העיקריים ושיטות הנגד

שיטות התמודדות	אימונים	תחום
קידום שיתוף פעולה בין־לאומי לאבטחת רשתות המחשבים	טפלול מידע ודעת קהל	"לוחמה" ברשת המחשבים
פיתוח טכנולוגיות מתקדמות להגנה	שימוש תוקפני בטכנולוגיות מחשבים	
קידום כישורי עיון במדידת החברתיות וחשיבה ביקורתית	יצירת מסד ידע שגוי	הפצת מידע כוזב
תקנון נוהלים למדיה החברתית וביצוע בקרת עובדות שוטפת	טפלול דעת הקהל וכרסום באמון הציבור	
שיתוף פעולה בין ממשלות לחברות טכנולוגיה	אימונים על התהליכים השלטוניים	

טבלה 2: טכנולוגיות חדשות והעורף הדיגיטלי

תיאור האיומים והזדמנויות	טכנולוגיה חדשה
סרטונים מטופללים כדי להטעות את הצופים	סרטוני מזויפים באיכות גבוהה (deepfake)
ייצור אוטומטי של מסרים ומאמרים מזויפים	מסרים מיוצרים על-ידי בינה מלאכותית
כלים לזיהוי והתמודדות עם ניצול של מדיה חברתית	כלים לגילוי בוטים
וידוא של אמינות ושקיפות של מידע	טכנולוגיות blockchain
שימוש באמצעי בינה מלאכותית כדי לאמת, לחשוף ולסתור מידע כוזב	בדיקת עובדות אוטומטית
אפשרות לחיזוק הגנת הסייבר והצפנה	חישוב קוואנטום
תשתיות תקשורת מהירות וכוללניות יותר	רשות G5

העוצמה הרכה האוקראינית

לקח מהותי מהמלחמה הוא היעילות של אסטרטגיות בלתי אלימות בכלל ולוחמת תודעה בפרט, בקידום האינטרסים של מדינה ובהתנגדות לתוקפנות. נוסף על הישגיה הצבאיים הראשוניים, אוקראינה הוכיחה את היעילות של גישות בלתי אלימות – דיפלומטיה ובריתות בין-לאומיות מילאו תפקיד מכריע בהשגת תמיכה, ובהעלאת המודעות לסכסוך. אוקראינה גינתה את התוקפנות הרוסית באמצעות בריתות רבות עם מדינות מערביות וארגונים בין-לאומיים, וחיפשה "פתרון של שלום". הטלת סנקציות

כלכליות, בגיבוי בעלות בריתה, פגעה במגזרים קריטיים בכלכלה הרוסית והחלישה את מעמדה העולמי.

כמו כן, השימוש המיומן של אוקראינה בטכניקות לוחמת תודעה אפשר לה להתמודד עם המאמץ התעמולתי והמידע הכוזב של רוסיה, לעצב את דעת הקהל העולמית ולצמצם עם השפעתה. מחויבותה של אוקראינה לסייע ולתמוך הומניטרית באזורים המושפעים מהלחימה זכתה לאהדה בין-לאומית, והראתה את מסירותה לרווחת אזרחיה. אסטרטגיות בלתי אלימות אלה מילאו תפקיד מכריע בהתנגדות לתוקפנות הרוסית, ובקידום האינטרסים שלה.

המלחמה הדגישה גם את המשמעות של עוצמה רכה בלוחמה היברידית מודרנית, והפכה אותה למרכיב חיוני בהשפעה אסטרטגית. רוסיה ואוקראינה השתמשו רבות במדיה החברתית כדי להפיץ את הגרסאות שלהן ולעצב את דעת הקהל באמצעות טקטיקות כמו מסרים מוטים, תעמולת כזב וצילומים מטופללים.

טבלה 3: אמצעי עוצמה רכה שהפעילה אוקראינה נגד רוסיה

תיאור	אמצעי עוצמה רכה
מגעים דיפלומטיים ובריתות עם מדינות מערביות ופעילות בארגונים בין־לאומיים, כדי לקבל הזדהות ותמיכה המגנה את התוקפנות הרוסית ותומכת בפתרון בדרכי שלום של הסכסוך	דיפלומטיה ובריתות בין־לאומיות
שימוש בטכניקות של לוחמת מידע כדי לסתור מאמצי תעמולה מידע כוזב רוסיים. פעילות זו כללה עיצוב דעת הקהל באמצעות מידע מדויק, חשיפת מידע כוזב ושימוש בתקשורת חברתית ודיגיטלית	לוחמת מידע
קידום קשרים תרבותיים, מגעים אישיים, דיפלומטיה ציבורית כדי לקדם הבנה, ליצור יחסים חיוביים ולהציג את התרבות והערכים האוקראיניים	קשרים תרבותיים ודיפלומטיה ציבורית
פיתוח שיתוף פעולה כלכלי ושותפויות מסחריות עם מדינות אחרות כדי לחזק את מעמדה הכלכלי של אוקראינה, ולצמצם את תלותה ברוסיה. פעילות זו כללה משיכת השקעות זרות, הרחבת שווקי ייצוא והצגת אוקראינה כיעד רצוי לעסקים	שיתוף פעולה כלכלי ומסחר
קידום קשרים חינוכיים ואקדמיים כדי להגביר הבנה חוצה תרבויות, עידוד שיתוף פעולה אקדמי ולהציג את כישורי האינטלקטואליים של אוקראינה. פעילות זו כללה תוכניות חילופי סטודנטים, שותפויות אקדמיות ואירוח כנסים ואירועים בין־לאומיים	קשרים חינוכיים ואקדמיים
מתן סיוע ותמיכה הומניטריים לאזורים ולאנשים שנפגעו מהמלחמה. פעילות זו כללה את הצגת המשבר ההומניטרי שגרמה המלחמה, והמסירות של ממשלת אוקראינה לרווחת תושביה	סיוע ותמיכה הומניטריים

עיון בסקרים שנעשו במדינות רבות בעולם בשאלה מי אשם בקיום הסכסוך באוקראינה מראה חלוקה ברורה בין אזורים שונים בעולם – בעולם המערבי, כולל מדינות מקורבות לו באזורים אחרים כגון במזרח אסיה (למשל ביפן ובדרום קוריאה) ודרום אמריקה (למשל בברזיל), הרוב המוחלט של הציבור מאשים את רוסיה בייזום והסלמת הסכסוך.

אולם, ככל שמתרחקים מהעולם המערבי פחות מאשימים את רוסיה ויש רבים שמאשימים את מדינות המערב – לאו דווקא את אוקראינה עצמה. כך, למשל, בסין כ-52% ענו שארצות-הברית היא האשמה העיקרית ורק כ-11% האשימו את רוסיה או את אוקראינה.

עם זאת, חשוב לזכור שחלק מהצלחתה של אוקראינה במערב נובע מהעובדה שהאויב שלה הוא גם האויב של מדינות המערב, ולכן מראש קיימת אהדה מסוימת לאוקראינים עוד לפני שהתאמצו לגייס תמיכה למטרותיהם. מאותה סיבה מאמץ התודעה האוקראיני מצליח פחות במדינות עוינות אידיאולוגית למערב – בעיקר באסיה ובאפריקה.

דעיכת העוצמה הרכה הרוסית

בשנת 2012 הציג פוטין את חזונו להפיכת רוסיה ל"אימפריה של עוצמה רכה". עם זאת, למלחמה עם אוקראינה כבר ב-2014, וביתר שאת מפרוץ המלחמה הנוכחית, הייתה השפעה שלילית על עוצמתה הרכה של רוסיה. היא פגעה במוניטין של רוסיה כשחקנית שלווה ומשתפת פעולה, כרסמה באמון ובאמינות, הובילה

לסנקציות ולבידוד, הפחיתה את השפעתה האזורית בגבולותיה, יצרה תפיסות של חוסר יציבות והשפיעה לשלילה על נאמנות הפזורה הרוסית בעולם. למעשה, במדד האחרון שהתפרסם בסוגיית העוצמה הרכה העולמית, הייתה רוסיה המותג המדינתי היחיד בעולם שאיבד עוצמה רכה במהלך השנה האחרונה, בעוד אוקראינה ראתה את השיפור הגדול ביותר. הירידה ביכולתה של רוסיה לעצב דעות ולמשוך אחרים באמצעים בלתי אלימים נגרמה מהצטברות הגורמים המשפיעים שלהלן:

תפיסת רוסיה כמדינה תוקפנית. עצם הפלישה לאוקראינה נתפסה כמעשה של תוקפנות בציבורים רבים ברחבי העולם. התעלמותה של רוסיה מנורמות ומהסכמים בין-לאומיים עוררה חששות בנוגע למחויבותה לכבד את ריבונותן של מדינות אחרות, וערערו את יכולתה להשפיע על אחרים באופן דיפלומטי.

השימוש שעשתה בתלותן של מדינות המערב באספקת נפט וגז מרוסיה, כדי לנסות לכפות עליהן לקבל את מדיניותה התוקפנית כלפי אוקראינה, הוסיפה שמן למדורה. בשל כך נפגעו האמון והרצון הטוב שטיפחה רוסיה במקומות רבים, כולל בפזורה הרוסית ברחבי העולם.

כישלונותיה הצבאיים של רוסיה במלחמה, העיצומים שהטילו נגד מדינות המערב ואירועים המעידים על יציבות פנימית מעורערת, הציגו אותה כמדינה חלשה יותר ממה שנתפס קודם והובילו מדינות

אחדות שהסתמכו על עוצמתה כדי להבטיח את יציבותן וביטחונן לחפש בריתות ושותפויות חלופיות להישען עליהן.

היחלשות התמיכה של הפזורה הרוסית במדיניותה של רוסיה.
המלחמה השפיעה גם על התפיסה והנאמנות של הפזורה הרוסית במדינות אחרות. רוסיה טיפחה קשרים חזקים עם אוכלוסיות דוברות רוסית בחו"ל, והשתמשה בה כדי להפיץ מסרים רוסיים בארצות מגוריהן. אולם התוקפנות באוקראינה הביאה לפילוגים באוכלוסיות אלה ולראייה ביקורתית יותר על פעולותיה, ולכן ערערה את יכולתה לגייס תמיכה והשפעה דרך קהילות הפזורה שלה.

תהליך ההיחלשות של רוסיה לא התרחש בבת אחת בפרוץ המלחמה הנוכחית, הוא החל עוד במלחמה ב־2014, אולם אז הייתה המעורבות הרוסית פחות בוטה וגלויה לעין, והיקף הפגיעה הגלויה באוקראינה היה מצומצם יותר בדרך שהיה קל יותר לרוסיה להגן על מעשיה ולכן תוך זמן קצר מתחילת המלחמה הנוכחית הפכה הדעיכה לצניחה והורגשה ביתר שאת. עם זאת, חשוב עדיין לזכור שמול הגישה העוינת לרוסיה במדינות המערב ובחלק מהעולם, לא השתנתה הגישה אליה במדינות רבות באסיה ובאפריקה.

גם אם עקרונית הן מתנגדות למעשיה, בפועל הן אינן רואות בהם סיבה לשנות את קשריהן איתה. למעשה, הבלטת היותה של רוסיה אויבת של המערב ומדיניות המערב כלפיהן חיזק את מעמדה בחלק ממדינות העולם.

צמצום בעוצמה הרכה הרוסית המבוססת על הספקת אנרגיה

אחד המרכיבים בעוצמתה הרכה של רוסיה היה מעמדה הבכיר כספק האנרגיה למדינות רבות, ובמיוחד למדינות אירופה שהשקיעו רבות בייבוא גז ונפט מרוסיה. אולם המלחמה עוררה דאגה באותן מדינות בנוגע לאמינות ולביטחון של המשך ההספקה הזו. כדי לחזק את עמידותן בתחום האנרגיה, העניקו מדינות אירופה עדיפות לצמצום התלות בייבוא גז מרוסיה. הן התאמצו לחפש ספקים חלופיים ונתיבי הספקה חלופיים בדרכים שונות, כולל השקעה ביכולת לייבא גז נוזלי שאינו תלוי בצינורות פגיעים.

יתרה מכך, במסגרת מאמצייהן להעניש את רוסיה ולגרום לה לסגת מאוקראינה, הטילו מדינות המערב עיצומים והגבלות על תעשיית האנרגיה הרוסית. העיצומים פגעו בחברות רוסיות העוסקות בחיפוש, בבניית תשתיות ובייצור של אנרגיה לסוגיה. בשל כך מתקשה רוסיה למשוך השקעות זרות ולהרחיב את ייצוא האנרגיה שלה.

לקחים לישראל

הכרת שיטות לוחמת המידע בכלל, לוחמת התודעה בתוכה וסוגיית המידע הכוזב בפרט, וכיצד יש להתמודד נגדן, חיונית עבור ישראל, שכן היא מתמודדת עם יריבים כמו איראן ועם הפלסטינים ותומכיהם, המשתמשים באמצעים דומים להשגת מטרותיהם. מלחמת רוסיה-אוקראינה יכולה ללמד את ישראל בכמה תחומים,

לרבות שיפור החוסן הדיגיטלי, חיזוק בריתות, עיסוק בלוחמת מידע יזומה ומעקב אחר מדיה חברתית.

חיזוק החוסן הדיגיטלי כרוך בהשקעה באמצעי אבטחת סייבר מתקדמים, טיפוח שיתוף פעולה בין-לאומי ויישום מדיניות למאבק במידע כוזב ובאיומי סייבר. לפיכך, חיזוק בריתות עם מדינות דומות וארגונים בין-לאומיים יכולה להעצים את קולה של ישראל, ולזכותה בתמיכה בעתות משבר.

עיסוק בלוחמת מידע יזומה כוללת מניעת העברתם של מסרים וסיפורים כוזבים, וקידום מידע מדויק באמצעות מאמצים תקשורתיים אסטרטגיים. ניטור וניתוח של במות המדיה החברתית יכולים לספק תובנות בזמן אמת בנוגע לאיומים מתעוררים, לאפשר תגובה מהירה ואמצעי נגד יעילים. יתרה מכך, טיפוח מאמצי שיתוף פעולה בין סוכנויות ממשלתיות, חברות טכנולוגיה וחברה אזרחית, יכול לשפר את היכולות של ישראל במאבק בתחום הזה ושמירה על יעדי הביטחון הלאומי שלה.

ישראל מתמודדת עם אתגרים ואיומים ייחודיים בכל הנוגע למידע כוזב המתפרסם עליה ועל יריביה: מסעות המכוונים במיוחד לשלול את זכותה להתקיים, לשלול את ממשלתה ומדיניותה, לערער את ביטחונה ולהגביר את שנאת היהודים בכלל ואת ישראל בפרט. הכול כדי לעצב את דעת הקהל העולמי והמקומי בנושא הסכסוך הישראלי-פלסטיני, ולהשפיע על מדיניותה ובריתותיה. התקפות

אלה מסכנות את ביטחונה של ישראל, את יחסיה עם מדינות אחרות ואת לכידותה החברתית.

כדי להתמודד ביעילות עם הפרסומים הכוזבים נגדה, ישראל נדרשת לגישה רב־גונית הכוללת קידום אוריינות מדיה, שיפור תקנות שימוש ברשתות ובמות באינטרנט, השקעה בטכנולוגיה ובמחקר, טיפוח שיתוף פעולה בין־לאומי וקידום שקיפות ממשלתית ואחריות. באמצעות הכשרת אנשים בכישורי חשיבה ביקורתית, חיזוק התקנון של המדיה החברתית, מינוף טכנולוגיה לאיתור ומניעת מידע כוזב, שיתוף פעולה עם שותפים בין־לאומיים וקידום שקיפות בממשלה, ישראל יכולה להגביר את ההגנה שלה מפני מידע כוזב ולשמור על התהליכים הדמוקרטיים והביטחון הלאומי שלה.

כאשר בוחנים את האסטרטגיות שנקטה אוקראינה, את הבנת תפקידה של העוצמה הרכה, את הסביבה האינטרנטית בלוחמה מודרנית ואת חשיפת שיטות המידע כוזב של רוסיה, ישראל יכולה להתאים את מהלכיה בתחום זה, להגן על ביטחונה הלאומי ולקדם את האינטרסים שלה.

בעת שישראל מנווטת דרך האתגרים שמוצבים לפניה בסביבתה הגיאופוליטית, רצוי שתכיר ותבין את המשמעויות הנובעות מהפער בין התפיסה המערבית לתפיסות של יתר מדינות העולם, ותלמד את הכוח של התפיסות והנורמות השונות לקביעת ההתנהלות הכללית בעולם.

ישראל מתמודדת עם חשש מפגיעה בלגיטימיות של קשריה עם העולם המערבי ושל מדיניות הביטחון שלה, במיוחד בשל פעולות משפטיות בין-לאומיות וההשלכות הכלכליות האפשריות מהן. חששות אלה מחמירים עוד יותר בשל הדעות הקדומות והחסינות לשינוי. ישראל חוששת מההשפעה על מעמדה הבין-לאומי, השותפויות הכלכליות והיכולת לתקן תפיסות מוטעות, ולכן עליה ללמוד מהמקרה של רוסיה את הקשיים בערעור דעות קדומות הנטועות היטב בדעת הקהל והקושי להתמודד נגדן.

המקרה הרוסי גם מדגים שתפיסות ונורמות יכולות להיות מושרשות עמוק, כפי שבא לידי ביטוי מצד אחד בתמיכה הבלתי מעורערת שהמערב מפגין לאוקראינה, ומצד אחר לתמיכה שזוכה רוסיה ממדינות אחרות. באופן דומה, העולם מפגין לעתים קרובות תמיכה ללא עוררין בפלסטינים. אפשר לצפות בפער זה בפעילות הוועדה לזכויות האדם של האו"ם, שם קיימת אפליה מופגנת נגד ישראל.

היתרון שהאוקראינים והפלסטינים נהנים ממנו אינו קשור בהכרח למעשיהם, אלא לתנאי המשחק הראשוניים. העולם המערבי נוטה ליישר קו עם המסרים האוקראיניים, גם כאשר הם שקריים, עקב הטיותו המוקדמות נגד רוסיה. פעולותיה של רוסיה מחזקת את ההטיות הללו. אפשר לראות תופעות דומות גם באופן שבו מתייחסים במדינות המערב לסוגייה הישראלית-פלסטינית.

לכאורה הלקח הוא שישראל אינה יכולה לנצח במאבק הזה. עם זאת, חשוב שלא תעזוב את הבמה הבינלאומית ותיתן רק לצד היריב לפעול שם. קביעה זו נכונה במיוחד בארצות הברית – שם טמון המקור הגדול ביותר ללגיטימציה לקיומה ולמדיניותה. על אף האתגרים וההטיות, על ישראל לבוא במגע פעיל ותמידי עם הקהילה הבינלאומית, ולהתמודד באופן יזום בתפיסות שגויות הנוגעות לה ולמדיניותה. באמצעות טיפוח דרשיח בונה, שיתוף נקודת המבט שלה והפגנת מחויבותה לשלום ולביטחון, ישראל יכולה לפעול לצמצום דעות קדומות נגדה ולחיזוק יחסיה עם מדינות תומכות. גם אם לא תנצח בעימות הזה, היא תחליש את הישגי אויביה.

סיכום

במלחמת רוסיה-אוקראינה, נוסף על הלחימה בין הצבאות בחזית, עימות בתחום העוצמה הקשה, מתקיימת התמודדות של עוצמה רכה בכלל, לוחמת תודעה ובתוכה התמודדות של הפצת מידע כוזב בפרט. בנוף המורכב של המלחמה מתגלה ניגוד מוחלט בין נקודות המבט של העולם המערבי ויתר העולם. בעוד המערב מפגין תמיכה בלתי מעורערת באוקראינה, ביתר העולם מדינות כמו סין, הודו וטורקיה מציעות השקפות מגוונות יותר. העדפתן לסיים את המלחמה, גם במחיר של ויתורי שטח על חשבון אוקראינה, מדגישה את השפעתם של חוויות היסטוריות, קשרים כלכליים ורצון לתת עדיפות לאינטרסים הביטחוניים והכלכליים שלהם.

הפלישות הצבאיות של ארצות הברית ובעלות בריתה בעשורים האחרונים למדינות שונות באפריקה ובאסיה יצרו ציניות כלפי מדינות המערב ביחס למלחמה באוקראינה, הגם שציניות זו לא בהכרח תורגמה לתמיכה בלתי מסויגת במהלכה של רוסיה. סוגיות היסטוריות כמו אי מעורבותה של רוסיה בכיבושים הקולוניאליים באפריקה ובדרום אסיה, משפיעות על האופן שבו המלחמה נתפסת.

כמו כן, הקשרים הכלכליים והשותפויות האסטרטגיות של רוסיה תורמים לתמיכה בה ממדינות באפריקה ובאסיה. מדינות אלה מונעות על ידי האינטרסים הכלכליים והביטחוניים שלהן, שנפגעים מהעיצומים שהטיל המערב על רוסיה, ופועלות לסיים את המלחמה ולחדש את המסחר החופשי עם רוסיה ואוקראינה. גישות אלה נדחקו במידה רבה לשולי התקשורת המערבית, שמתמקדת בעיקר בנקודות מבט מערביות ומנסה לקדמן. יתרה מכך, יש הטוענים שמאמצי התעמולה ומתקפת הקסם הדיפלומטי של רוסיה, בשילוב הצביעות של מעצמות המערב, תרמו להגברת התמיכה ברוסיה. התמודדות עם מצב זה דורשת הכרה בבעיה ובניית מודעות בנוגע ליעילות העיצומים ומטרותיהם, שהן אתגר לטווח ארוך.

אף על פי שהמסקנות והתוצאות של הפעלת אסטרטגיות של עוצמה רכה על ידי שני הצדדים לכאורה סותרות – כל צד הרוויח וכל צד הפסיד בחלק מהמאמצים שלו – אפשר לבחון סוגיות מסוימות יותר לעומק כדי להפיק לקחים אפשריים לישראל, ללא קשר להצלחה או לכישלון של אוקראינה ורוסיה במאבק שלהם.